

XORIJIY TILLARNI O'RGATISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Abdukaxxorova Nargiza Rustamovna

“Jahon tillari” kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada xorijiy tillarni o'rgatishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati yoritiladi. Interfaol ta'lim texnologiyalari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), differensial yondashuv, loyihaviy ta'lim texnologiyalari va gamifikatsiyaning xorijiy til ta'limida qanday qo'llanilishi, ularning o'quvchilarga ta'siri va o'quv jarayonidagi afzalliklari tahlil qilinadi. Ushbu texnologiyalar o'quvchilarning til bilimlarini chuqurlashtirish, kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish va ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. Maqola xorijiy tillarni o'rgatishda yangi yondashuvlarni tadbiiq etish bo'yicha amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: xorijiy tillarni o'rgatish, pedagogik texnologiyalar, interfaol ta'lim, AKT, differensial yondashuv, loyihaviy ta'lim, gamifikatsiya, til ta'limi.

Kirish. XXI asrda globalizatsiya jarayonlarining kengayishi va bilim iqtisodiyotining rivojlanishi natijasida xorijiy tillarni o'rgatishning ahamiyati ortib bormoqda. Bugungi kunda xorijiy tillarni o'rganish nafaqat shaxsning madaniy saviyasini oshirish, balki xalqaro maydonda muvaffaqiyat qozonish va professional rivojlanish uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi. Dunyoning ko'plab mamlakatlarida xorijiy tillar ta'limi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Shu nuqtayi nazardan, xorijiy tillarni o'rgatishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish muammosi yanada dolzarb bo'lib bormoqda. Pedagogik texnologiyalar — bu o'quv jarayonini samarali tashkil etish va boshqarish uchun ilmiy asoslangan usullar, metodlar va vositalar tizimi bo'lib, o'quvchilarni yanada faol va mustaqil o'rganish jarayoniga jalb qilishga yordam beradi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o'rgatishda pedagogik texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning til bilimlarini chuqurlashtirish, kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish va amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil etishda katta rol o'ynaydi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali o'qituvchilar o'quvchilarni o'zlariga mos o'quv strategiyalarini tanlashga yo'naltirishlari, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin.

Bugungi kunda xorijiy tillarni o'rgatishda ko'plab zamonaviy pedagogik texnologiyalar qo'llanilmoqda. Ulardan eng ko'zga ko'ringanlari interfaol ta'lim usullari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), differensial yondashuv, loyihaviy ta'lim texnologiyalari va boshqalardir. Xorijiy til o'rgatishda bu texnologiyalarning qo'llanilishi o'quvchilarni yanada faol ishtirok etishga jalb qilish, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish va darslarni qiziqarli tarzda tashkil etishga xizmat qiladi. Xususan, interfaol ta'lim usullari xorijiy tilni o'rganish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. Bu usullar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi va o'rganilgan bilimlarni amalda qo'llash imkonini yaratadi. Interfaol mashg'ulotlarda o'quvchilar birgalikda ishlash, muloqot qilish va o'zaro fikr almashish orqali til ko'nikmalarini yanada chuqurlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bundan tashqari, interfaol texnologiyalar o'quvchilarning individual yondashuvni qo'llashga imkon beradi, bu esa har bir o'quvchining o'z imkoniyat va qobiliyatlarini inobatga olib o'qish jarayonini tashkil qilishga yordam beradi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) ham xorijiy tillarni o'rgatishda keng qo'llanilmoqda. AKT vositalari orqali o'quvchilar global ma'lumotlarga kirish imkoniyatiga ega bo'ladilar va turli xil madaniy manbalar bilan tanishadilar. Masalan, onlayn resurslar, multimedia darsliklar, video va audio materiallar xorijiy til o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali

qiladi. Shu bilan birga, AKT orqali o'quvchilar til o'rgatish jarayonida virtual muhitda o'z bilimlarini sinab ko'rishlari va mustaqil ravishda til ko'nikmalarini mustahkamlashlari mumkin. Bu usul o'quvchilarni o'z vaqtlarida va o'z tempida tilni o'rganish imkoniyatini yaratadi, bu esa ta'lim jarayonining individuallashtirilgan yondashuvini ta'minlaydi. Differensial yondashuv esa xorijiy tillarni o'rgatishda har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olib, darslarni tashkil etish jarayonida katta ahamiyatga ega. Bu yondashuv o'quvchilarning bilim darajasi, qobiliyati va motivatsiyasini inobatga olib, o'quv materiallarini moslashtirish imkonini beradi. Differensial yondashuv orqali o'qituvchilar o'quvchilarga alohida yondashib, ularning bilimlarini chuqurlashtirish va amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil etishda ko'maklashadilar.

Shu bilan birga, loyihaviy ta'lim texnologiyalari ham xorijiy tillarni o'rgatishda keng qo'llanilmoqda. Bu texnologiya orqali o'quvchilar jamoaviy yoki individual loyihalarni bajarish orqali til ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Loyihaviy yondashuv o'quvchilarning mustaqil izlanish, muloqot qilish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini oshiradi. Loyihalarni bajarish jarayonida o'quvchilar real hayotiy vaziyatlarda tilni qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar va til ko'nikmalarini amaliyotda sinab ko'radilar. Barcha ushbu zamonaviy pedagogik texnologiyalar xorijiy tillarni o'rgatish jarayonini samarali tashkil etishda muhim vosita hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali o'quvchilar xorijiy tilni nafaqat grammatik jihatdan to'g'ri o'rganadilar, balki tilni amaliyotda qo'llash, o'z fikrlarini erkin ifoda etish va madaniy farqlarni tushunish ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar.

Asosiy qism. Xorijiy tillarni o'rgatish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali tashkil qilish imkoniyatini yaratadi. Ushbu bo'limda biz xorijiy tillarni o'rgatishda qo'llanilayotgan turli zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tahlil qilamiz va ularning ahamiyati, o'quvchilarga ta'siri hamda o'qitish jarayonidagi afzalliklarini ko'rib chiqamiz.

1. Interfaol ta'lim texnologiyalari. Interfaol ta'lim texnologiyalari xorijiy tillarni o'rgatish jarayonida asosiy o'rin tutadi. Bu texnologiyalar yordamida o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro muloqot faollashadi va o'quv jarayoni ishtirokchilari o'zaro hamkorlikda bilim olishga jalb etiladi. Interfaol usullarning asosiy afzalliklaridan biri o'quvchilarning bilim olish jarayonida faol ishtirok etishidir. Bu o'z navbatida til o'rgatishda muvaffaqiyatli natijalarga erishishga yordam beradi. Interfaol darslar ko'pincha rolli o'yinlar, muammoli vaziyatlar yaratish, savol-javoblar, guruhli ishlar orqali tashkil etiladi. Masalan, o'quvchilarni kichik guruhlarga bo'lish va ularga turli mavzularda vazifalar berish orqali ular bir-biri bilan muloqot qilishadi, bir-birlaridan o'rganadilar va amaliy til ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Rolli o'yinlarda o'quvchilar real hayotiy vaziyatlarga mos holatlarni yaratadilar va ularda ishtirok etadilar. Bu orqali o'quvchilar o'zlarining grammatik, leksik bilimlarini sinovdan o'tkazadilar va bu bilimlarni amaliyotda mustahkamlaydilar. Interfaol texnologiyalar o'quvchilarning o'quv jarayonida yanada faol bo'lishlarini ta'minlaydi, ularga mustaqil fikrlash imkoniyatini beradi. Shuningdek, bu texnologiyalar yordamida o'qituvchi o'quvchilarni mustaqil o'rganishga, yangi bilimlarni o'zlashtirishda faol ishtirok etishga undaydi.

2. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT). Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) ta'lim tizimida keng qo'llanilmoqda. Xorijiy tillarni o'qitishda AKTdan foydalanish til o'rgatish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Internet tarmoqlari, elektron darsliklar, multimedia vositalari, onlayn platformalar o'quvchilarga til o'rganishda ko'mak beradi. AKT yordamida xorijiy tillarni o'rgatishda o'quvchilar turli xil onlayn resurslardan foydalanishlari mumkin. Masalan, onlayn lug'atlar, audio va video materiallar, til o'rgatishga mo'ljallangan interfaol dasturlar o'quvchilarning til bilimlarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Shuningdek, xorijiy tillarni o'rgatishda AKT yordamida o'quvchilarga real vaqt rejimida onlayn darslar o'tish, chet ellik o'qituvchilar bilan muloqot qilish va interfaol

mashg'ulotlar o'tkazish imkoniyati yaratadi. Onlayn platformalar va dasturlar yordamida o'quvchilar mustaqil ravishda til o'rganishlari mumkin. Bu orqali ular o'z bilimlarini mustahkamlash va yangi materiallarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, "Duolingo", "Memrise" kabi onlayn platformalar o'quvchilarga xorijiy tillarni o'rganishda yordam beradi. Bu dasturlar orqali o'quvchilar grammatika, leksika va tilning boshqa jihatlarini mustaqil ravishda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar. AKT vositalaridan foydalanish o'quvchilarning mustaqil ravishda til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi. Shuningdek, bu texnologiyalar o'quvchilarning o'z vaqtida, o'z tempida bilim olishlariga imkon yaratadi, bu esa o'qitish jarayonini individuallashtirishga imkon beradi.

3. Differensial yondashuv. Xorijiy tillarni o'rgatishda differensial yondashuv muhim o'rin tutadi. Bu yondashuv orqali har bir o'quvchining bilim darajasi, qobiliyatlari, ehtiyojlari va o'qitish usullariga bo'lgan talablari inobatga olinadi. Differensial yondashuv o'quvchilarga o'z qobiliyatlariga mos ravishda o'qitish imkoniyatini yaratadi. Differensial yondashuv asosan o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash va ularga mos ravishda ta'lim jarayonini tashkil qilishga qaratilgan. Masalan, xorijiy til o'rgatishda boshlang'ich, o'rta va ilg'or darajadagi o'quvchilar uchun alohida ta'lim dasturlari tuziladi. Bu dasturlar o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olib, ularga mos materiallarni tanlash imkonini beradi. Shuningdek, differensial yondashuv o'quvchilarning individual o'quv uslublarini ham hisobga oladi. Masalan, ba'zi o'quvchilar vizual materiallar orqali til o'rganishni afzal ko'rishlari mumkin, boshqalari esa eshitish orqali yaxshiroq o'zlashtiradilar. Bu holatda o'qituvchi har bir o'quvchiga mos material va usul tanlash orqali o'quvchilarning til o'rganish jarayonida muvaffaqiyatga erishishlarini ta'minlaydi. Differensial yondashuv xorijiy tillarni o'rganishda har bir o'quvchining imkoniyatlari va qobiliyatlarini hisobga olib, ta'lim jarayonini moslashuvchan va samarali tashkil qilish imkoniyatini yaratadi.

4. Loyihaviy ta'lim texnologiyalari. Loyihaviy ta'lim texnologiyalari xorijiy tillarni o'rgatishda keng qo'llanilayotgan pedagogik texnologiyalardan biri hisoblanadi. Bu texnologiya orqali o'quvchilar jamoaviy yoki individual loyihalar ustida ishlaydilar va shu jarayonda til ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Loyihaviy ta'lim texnologiyalari o'quvchilarning mustaqil izlanish, ijodiy fikrlash, muloqot qilish va hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, o'quvchilarga biror mamlakat madaniyati yoki tarixiga oid loyiha topshirig'i berilishi mumkin. Bu jarayonda o'quvchilar o'z izlanishlarini olib boradilar, chet tilidagi materiallarni o'rganadilar va loyiha asosida o'z natijalarini taqdim etadilar. Bu usul o'quvchilarning o'rganilgan tilni amaliyotda qo'llash, mustaqil fikrlash va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Loyihaviy ta'lim texnologiyalari orqali o'quvchilar nafaqat til bilimlarini mustahkamlashadi, balki chet tilida muloqot qilishda ham ko'proq tajribaga ega bo'ladilar. Ular real hayotiy vaziyatlarda tilni qanday qo'llashni o'rganadilar va bu til ko'nikmalarini amaliyotda mustahkamlaydilar.

5. Gamifikatsiya. Gamifikatsiya (o'yinlashtirish) xorijiy tillarni o'qitishda qo'llanayotgan zamonaviy pedagogik yondashuvlardan biri hisoblanadi. Bu usul o'quvchilarning qiziqishini oshirish va o'quv jarayoniga faol ishtirok etishlarini ta'minlashga yordam beradi. Gamifikatsiya orqali o'quv jarayoni o'yin elementlari bilan boyitiladi, bu esa o'quvchilarni rag'batlantiradi va ularning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Gamifikatsiya o'quvchilarga tilni o'rganish jarayonida turli darajalarni bosib o'tish, mukofotlar olish va o'yinlar orqali bilimlarini sinab ko'rish imkonini beradi. Bu usul o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va ularni tilni qiziqarli va samarali tarzda o'rganishga undaydi.

Xulosa. Xorijiy tillarni o'rgatishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish o'quv jarayonini samarali va qiziqarli qilishda katta rol o'ynaydi. Interfaol ta'lim texnologiyalari, AKT, differensial yondashuv, loyihaviy ta'lim texnologiyalari va gamifikatsiya o'quvchilarning til

bilimlarini chuqurlashtirishga va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Shu sababli, xorijiy tillarni o'qitishda pedagogik texnologiyalardan keng foydalanish zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda.

Xulosa qilib aytganda, xorijiy tillarni o'rgatishda pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish va o'quvchilarning til bilimlarini chuqurlashtirishda katta rol o'ynaydi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, xususan, interfaol ta'lim usullari, AKT, differensial yondashuv va loyihaviy ta'lim texnologiyalari xorijiy tillarni o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qilish imkonini beradi. Shu sababli, xorijiy tillarni o'qitishda pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishi zamonaviy ta'limning ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga ko'maklashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Soyibjonova, R. A. (2023). XORIJIY TILLARNI O'RGANISH METODIKASI. Educational Research in Universal Sciences, 2(14), 257-260.
2. G'aniyeva, M., & Ergasheva, D. (2023). XORIJIY TILLARNI O'QITISH METODIKASIDA ZAMONAVIY USULLAR. Академические исследования в современной науке, 2(26), 129-133.
3. Ko'charova, F. (2023). XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA MAMLUKATIMIZDA OLIB BORILAYOTGAN ISLOHOTLAR VA INGLIZ TILINI RIVOJLANTIRISH USULLARI. Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования, 2(12), 11-13.
4. Abdurasulovna, I. O. (2024). ZAMONAVIY KASBLARNI O'RGANISHDA XORIJIY TILLARNI AHAMIYATI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 44(10), 106-108.
5. Iskanderova, S. D. (2023). XORIJIY TILLARNI O'QITISH JARAYONIDA ERTAKLARDAN FOYDALANISH USLUBIYATI. FINLAND" MODERN SCIENTIFIC RESEARCH: TOPICAL ISSUES, ACHIEVEMENTS AND INNOVATIONS", 14(1).
6. Atashova, F. D., & Ashirov, D. (2023). XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA MADANIYATSHUNOSLIK YONDASHUVINING AHAMIYATI. Educational Research in Universal Sciences, 2(9), 239-242.